

## EN SAMTALE MED INGRID FISKAA

Ingrid Fiskaa er utenrikspolitisk talsperson for Sosialistisk Venstreparti. Hun er innvalgt på Stortinget fra Rogaland siden 2021, var statssekretær i Stoltenberg-regjeringa fra 2009 til 2012 og var medlem av SVs sentralstyre fra 2005 til 2017. Fra 2002 til 2004 var hun leder av Sosialistisk Ungdom (SU). I forkant av USAs angrep mot Irak i 2003 var hun leder og talsperson for «Fredsiniativet – ingen krig mot Irak». Den følgende samtalen fant sted den 19. september 2022.

Vardøger:

*I SVs prinsippprogram står det: «SVs internasjonale arbeid er forankret i fredsbevegelsen.» Hvordan harmonerer dette med å støtte våpenforsendelser til Ukraina?*

Ingrid Fiskaa:

For et fredsparti er dette ikke en enkel sak. Ukraina har rett til å forsvare seg mot en folkerettsstridig invasjon, og skal de ha en sjanse til å stå imot Russland trenger de våpen. Samtidig har vi en rekke kriger der motstand mot en angriper eller undertrykker har vært berettiget, uten at Norge eller Vesten har sendt våpen, og knapt nok drøftet muligheten for det. I SV har det ikke vært snakk om å sende våpen til palestinere, kurdere eller til irakerne da de ble angrepet i 2003.

Vardøger:

*Du var sjøl en ledende aktivist som organiserte de store demonstrasjonene mot USAs krigsplaner før Irak-krigen i 2003. Kan du si litt generelt om fredsbevegelsens betydning for SV og i tillegg noe om hvordan man skal forstå fredsbevegelsens relativt reduserte styrke i dagens situasjon?*

Ingrid Fiskaa:

For min del har jeg tenkt mye på forskjellen mellom 2003 og i dag. Jeg er enig i at fredsbevegelsen i dag har en svakere posisjon og dette kom særlig til syne i det øyeblikk Russland begynte krigen mot Ukraina. Det var ingen store fredsdemonstrasjoner i gatene som krevde at Russland stoppet krigen. Flere må dele ansvaret for det, og ikke bare venstresida. Generelt vil jeg likevel si at SV i dag bruker for lite krefter på å bygge fredsbevegelsen – og det samme gjelder andre folkelige bevegelser. Dette reiser spørsmålet om hva slags parti SV er og om vi bør være noe annet enn hva vi er.

Vardøger:

*Er det ikke en vesentlig forskjell mellom 2003 og 2022 at vår viktigste allierte, USA, var angriper i 2003, mens Russland, som er definert som en trussel og pålagt vestlige sanksjoner siden 2014, er angriper i 2022?*

Ingrid Fiskaa:

En vesentlig forskjell er at i 2003 risikerte vi at Norge deltok i angrepskrigen. Det var aldri aktuelt i 2022. Denne gangen er det tverrpolitisk enighet om å fordømme angriperen, og dermed har fredsbevegelsen ikke en så avgjørende rolle for norsk politikk.

Vardøger:

*Det er stor enighet på norsk venstreside om å ta avstand fra Russlands aggresjon, men likevel en god del uenighet om krigens karakter og hvordan den bør avsluttes. Støtter du dem som sier at krigen snarest bør stoppes og reelle forhandlinger igangsettes eventuelt med internasjonal deltakelse? Eller støtter du dem som mener at Russland må beseires først før fred kan bli mulig?*

Ingrid Fiskaa:

Mitt syn er at krigen må stoppes snarest mulig, og Russland har hovedansvaret for at det kan skje. I denne sammenheng etterlyser jeg engasjement fra FN og andre internasjonale aktører. Det kommer ikke noe godt ut av at partene forsøker å nedkjempe hverandre i håp om en såkalt endelig seier. Det vil kunne dra ut i en ubestemt tid og det er Ukraina og dets sivilbefolkning som vil måtte betale den høyeste prisen. Det gjør også at faren for atomkrig øker. Jeg har en viss forståelse for de statsledere som i dag søker en åpning for en forhandlingsfred. NATOs offisielle linje er på den andre sida at Russland må bekjempes og svekkes militært. Hva som måtte foregå av diplomati bak kulissene vet vi ikke.

Vardøger:

*Under avsnittet om Norsk sikkerhetspolitikk står følgende i SVs prinsipprogram: «Norge må motsette seg at NATO involverer seg i internasjonale konflikter utenfor alliansens interessesfærer.» Hva omfatter her NATOs interessesfærer? Du opplevde Libyakrigen i 2011 som statssekretær i Stoltenberg-regjeringa. Er, eller var Libya en del av NATOs interessesfære?*

Ingrid Fiskaa:

Ingen land eller allianse av land har «rett» på en interessesfære. Men man kan si at begrepet interessesfære betegner en realitet som altså er kritikkverdig. Jeg tror ærlig talt at bruken av «interesssfære» i denne sammenhengen er en glipp, for det er ikke i tråd med SVs politikk ellers. Når det gjelder Libya så

er det altså kritikkverdig dersom NATO, eller noen land i det hele tatt, har oppfattet Libya som «sin» interessesfære. Vedtaket i FNs sikkerhetsråd i 2011 innebar ikke støtte til bombing av Libya, men støtte til en flyforbudssone. NATO tok på seg å sikre denne flyforbudssonen.

Vardøger:

*Men ble ikke dette vedtaket misbrukt til å gjennomføre en regimeendring?*

Ingrid Fiskaa:

Jo, og dette viser at et FN-vedtak kan være tvetydig og at det må tolkes. Ethvert land, og også Norge, må sjølstendig vurdere ethvert sikkerhetsrådsvedtak som åpner for bruk av militærmakt. Bruk av militærmakt, også i FN-godkjente operasjoner, er alltid det enkelte lands ansvar.

Vardøger:

*NATO-land, og i særdeleshet USA, har gitt en enestående og massiv militær og finansiell støtte til Ukraina. Vil Ukraina i framtida bli en klientstat under NATO og dermed en del av NATOs interessesfære?*

Ingrid Fiskaa:

Det er for tidlig å gi et svar på dette. Men det er rimelig klart at USA ønsker at det blir slik. Jeg er i tvil om dette er i Ukrainas interesse. Det var også indre motsetninger i Ukraina om NATO-spørsmålet, men Russlands krig har ført Ukraina mye mer entydig over på vestlig side

Vardøger:

*Har land som Kina og Russland legitime sikkerhetsbehov? Kan de ha interessesfærer?*

Ingrid Fiskaa:

Alle land har legitime sikkerhetsbehov, dvs forsvarsbehov. Men det er ikke det samme som at de har krav på interessesfærer. SV mener at sikkerhet må baseres på likeverd mellom stater. Sikkerhet er udelelig i den forstand at vår sikkerhet gagnes av at det blir tatt rimelig hensyn til den andres, altså våre motstanderes sikkerhet. Og omvendt er ikke opprustning noen garanti for økt sikkerhet, men øker risikoen for at våre motstandere også rustet opp. I verste fall ender vi med økt usikkerhet for begge parter.

Vardøger:

*Ifølge SVs gjeldende arbeidsprogram er NATO ikke først og fremst en forsvarsorganisasjon, ikke basert i et reelt verdifelleskap og knytter Norge farlig tett til USA. Er det full enighet om denne analysen i dagens SV?*

Ingrid Fiskaa:

Dette er en god analyse, men det har aldri vært hundre prosent enighet om dette i SV. Men oppslutninga om den har vært stor og jeg tror den fortsatt vil være stor på det kommende landsmøtet.

Vardøger:

*Ut fra arbeidsprogrammet synes det som SV mener at NATO ikke utgjør et reelt verdifelleskap. Kan du si litt om begrepet verdifelleskap og hvem Norge, om noen, har felles verdier med?*

Ingrid Fiskaa:

Som land deler Norge et verdifelleskap med nordiske land. Men det er først og fremst slik at verdifelleskap er noe vi deler med mennesker uavhengig av landegrenser. Sosialister i Norge kan ha et verdifelleskap med sosialister i andre land, helt forskjellig fra Norge. For eksempel med venstresidebevegelser i dagens Tyrkia. En nasjon kan være et verdifelleskap, men er det ikke alltid. Et eksempel på en verdi som venstresida setter svært høyt, er verdien av økonomisk og sosial likhet. Her går det et verdimeslig skille mellom høyre og venstre i politikken ut fra ulike klasseinteresser.

Vardøger:

*Har du en kommentar til at Stoltenberg, som NATOs generalsekretær, snakker om NATO eller Vesten som et verdifelleskap?*

Ingrid Fiskaa:

Jeg er uenig i at NATO er et verdifelleskap som vi kan akseptere.

Vardøger:

*Den tidligere franske forsvarsminister, Chevenement, skriver i en nylig publisert artikkel: «Med et omfattende ideologisk korstog forsøker USA både å isolere Russland og styrke sin kontroll over resten av Europa». Har du noen kommentar til dette? Vil du si at vi lever i en ny kald krig og hvilken betydning har ideologi i denne krigen?*

Ingrid Fiskaa:

Stormaktrivalisering er ikke noe nytt. Heller ikke at stormakter bruker alle slags påskudd til å få et moralsk overtak i konflikten med motstanderen. Russlands krig gir altså USA et moralsk overtak. USA er for øvrig mest opptatt av trusselen fra Kina og ikke den russiske trusselen. Apropos dette med å isolere Russland, så må det jo sies at Russland har gjort en stor innsats for å isolere seg sjøl. Putins krig er en gavepakke til USA. Når det gjelder norsk utenrikspolitikk i forhold til dette med ideologisk korstog, så kan vi

fastslå at debatten i det siste halvåret ikke har vært preget av mer klokskap og mer refleksjon. Det har vært en tid for slagord, ikke for analyser.

For Europa er det neppe noen fordel at Russland «forvises» fra Europa og glir inn i en tettere allianse med Kina. På sikt må vi kunne leve i fred og stabilitet med naboen i øst. Det er for øvrig noe merkelig å snakke om kald krig, samtidig som vi faktisk har en varm krig gående i Europa. Det er både likhet og ulikhet mellom dagens situasjon og den «gamle» kalde krigen mellom de to blokkene.

Vardøger:

*Mener du at Europa er i krig med Russland i dag, slik enkelte hevder?*

Ingrid Fiskaa:

Nei, Europa er ikke part i en pågående krig. Det er bare to land som er i direkte væpnet konflikt med hverandre. Dersom vi sier at Europa er i krig, utvider vi begrepet krig langt ut over folkerettens definisjon.

Vardøger:

*Bakover i SVs og SFs historie har det vært mye snakk om det såkalte tredje standpunkt i den kalde krigen mellom øst og vest. Ser du for deg at SV i dag representerer et tredje standpunkt? Bør Norge bli en brobygger-nasjon i den pågående striden mellom Vesten og Russland og mellom Vesten og det stadig mektigere Kina?*

Ingrid Fiskaa:

For det første så vil jeg si at ideen om det tredje standpunkt står seg fortsatt i dag. Kjernen i denne ideen er uavhengighet i forholdet til stormaktene. Brobygger-rollen er derimot vanskeligere i dag. Det er for tiden ikke aktuelt for Norge å innta en meklerrolle i pågående konflikter i dagens Europa. Derimot vil jeg si at brobygging er mulig mellom nord og sør, altså i forhold til fattige land. Norge står utenfor EU og kan ha en mer selvstendig utenrikspolitikk enn andre europeiske land.

Vardøger:

*SV har vedtatt å ha en åpen og demokratisk debatt om SVs forhold til NATO. Nestleder Kirsti Bergstø har til og med sagt (til Aftenposten) at spørsmålet om NATO ikke er det viktigste nå. Hva tror du, som utenrikspolitisk talsperson, blir sluttresultatet av denne debatten?*

Ingrid Fiskaa:

For det første er dette primært en debatt som spenner over hele feltet av sikkerhets- og utenrikspolitikk, og ikke bare en debatt om NATO. Jeg antar at det var dette Kirsti mente å si, dersom hun overhodet er riktig gjengitt. SVs

linje vil bli nedfelt i to dokumenter som skal vedtas på landsmøtet til våren, nemlig i det nye prinsippprogrammet og i en egen uttalelse om sikkerhetspolitikk. At noen SVere i etterkant av Russlands krig har gått ut med et pro-NATO-standpunkt bør ikke være det viktigste premisset for debatten. Både SV og andre trenger en breiere diskusjon om sikkerhetspolitikk.

*Ansvarlig for Vardøgers spørsmål: Arne Overrein*